

Od pokusu až po svébytný směr

Je fotografie uměním? (1839–1900)

Snad už od počátku, tedy od inscenovaného mužského aktu Hyppolita Bayarda, ale určitě později, kdy daguerrotypie se stala svébytnou a kalotypie uznávaným postupem, se rozhořel věčný spor o tom zda-li je fotografie uměním či ne. Určitě jej rozdmýchávali malíři, kteří se zdáli být ohroženi. Fotografové jim kontrovali stále složitějšími technikami (ušlechtilé tisky...), by je ubezpečili o opaku. Byť se zdá, že tento spor je již dávno vyřešen i v současnosti někteří „fotografové“ mají potřebu ke svému dílu, tedy fotografii, přiřadit přívlastek „umělecká“.

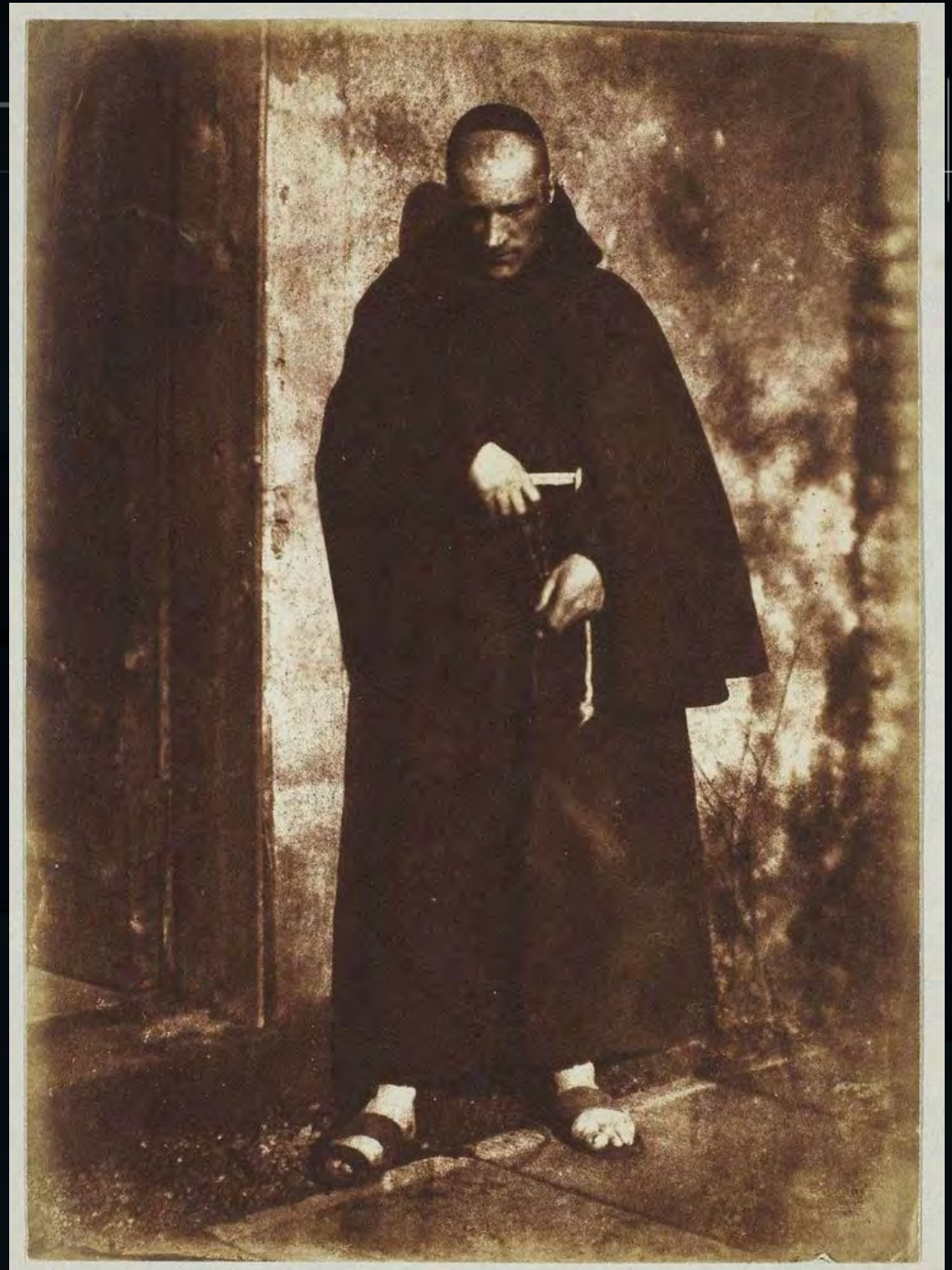
Na chvíli opomeňme dokumentární a krajinářskou fotografii, dejme ji prostor v následujících kapitolách a věnujme se rozluštění otázky: Je fotografie uměním? A tak když opadá nadšení z technických možností, musí fotografové řešit problém: Může-li spoušť fotoaparátu stisknout prakticky kdokoliv, co bude s fotografií jako uměním?

Na počátku můžeme zmínit dvě jména: David Octavius Hill (1802–1870) a Robert Adamson (1821–1848). Dvojice Skotů v roce 1843 portrétovala 450 účastníků generálního synodu Skotské svobodné církve. Dílo mělo sloužit jako podklad pro obraz, leč vzniklé předlohové kalotypie svým šerosvitem a pózou předčili následné dílo. Dílo Hilla (aranžoval) a Adamsona (technicky prováděl) tak mohlo posloužit jako předobraz možných uměleckých fotografických směrů 19. století.

David Octavius Hill

Robert Adamson

1840–1870 Anglický piktorialismus

Dát odpověď četným výtvarníkům a kritikům umění vedla ke snaze o zvýšení společenského a uměleckého postavení fotografie v Anglii nápodobou dobového výtvarného umění. Fotografie je chápána jako originál a emancipuje se od amatérského hnutí. Autoři kladli důraz na to, že fotografie není jen mechanická reprodukce skutečnosti a je schopna vyjádřit pocity autora. Každý prostředek na povýšení do krásna není jen povolen, ale žádoucí. Tento přístup vytvořil prostor pro různé montáže, retuše i další zásahy, včetně úprav negativů.

John Jabez Edwin Mayall (1810–1901)

Američan, žijící v Londýně, se daguerrotypii pokoušel
o alegorické kompozice

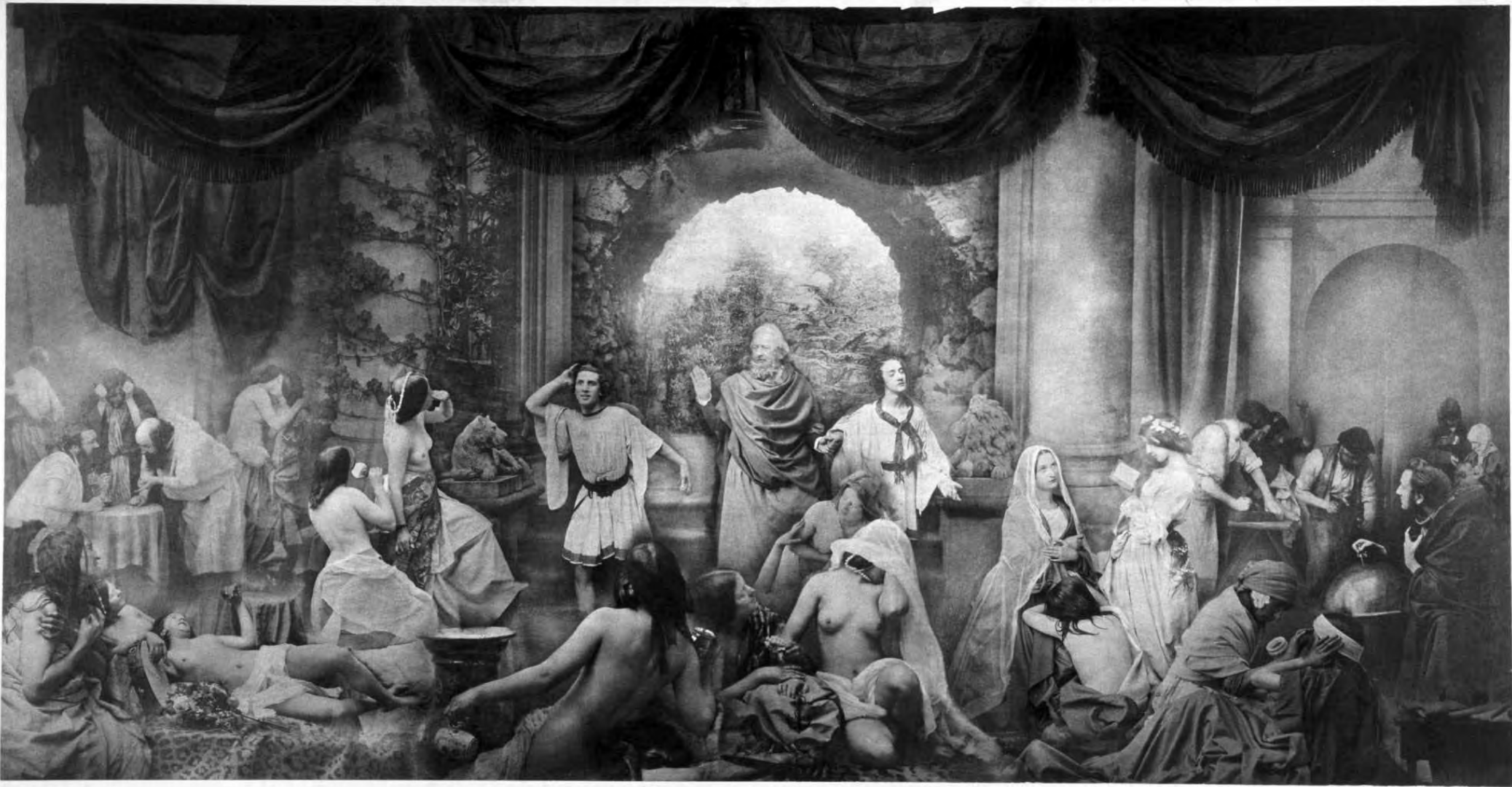

Vznik piktorialismu je spojován se jménem **Oscar Gustav Rejlander** (1813–1875). Švéd, který nejdříve pracoval jako portrétista a kopista v Římě, pak v Anglii, vytvářel technicky náročná díla, v nichž se projevuje alegorie, symbolismus, styl i náměty soudobého akademismu. Chtěl prokázat umělecký účín fotografie připodobněním k malířství. Mezi jeho díla patří i alegorická kompozice rozměrného formátu 40 × 80 cm, nazvaná **Dva způsoby života**. Celkem pětadvacet modelů na ni hraje scénu, která v pravé polovině obrazu zviditelňuje klady lidského života, dobročinnost, zbožnost, oproti levé rozptýlení, prostopášnost a zábavu. Těžko se uvěří, že jde o mistrovskou montáž více než 30 negativů.

Podobně pracuje prominentní fotograf viktoriánské Anglie **Henry Peach Robinson** (1830–1901). Ve svých fotografiích „vypráví“ montážemi dle kresebných skic žánrových námětů. Nejslavnější jeho fotografie se jmenuje *Odcházení* (1858). Montáží pěti negativů představuje umírající dívku, obklopenou truchlícími příbuznými. Výsledek byl tak sugestivní, že veřejnost byla tímto obrazem šokovaná. Diváci byli pohoršeni realistickou nehorázností a brali ji za autentickou nemorální fotografii. Robinson figuroval i jako teoretik, který ovlivnil následující období. V roce 1869 formuloval zásady piktorialismu v knize *Pictorial Effect in Photography* (Účinek obrazu ve fotografii).

Oscar Gustav Rejlander

Peach Robinson

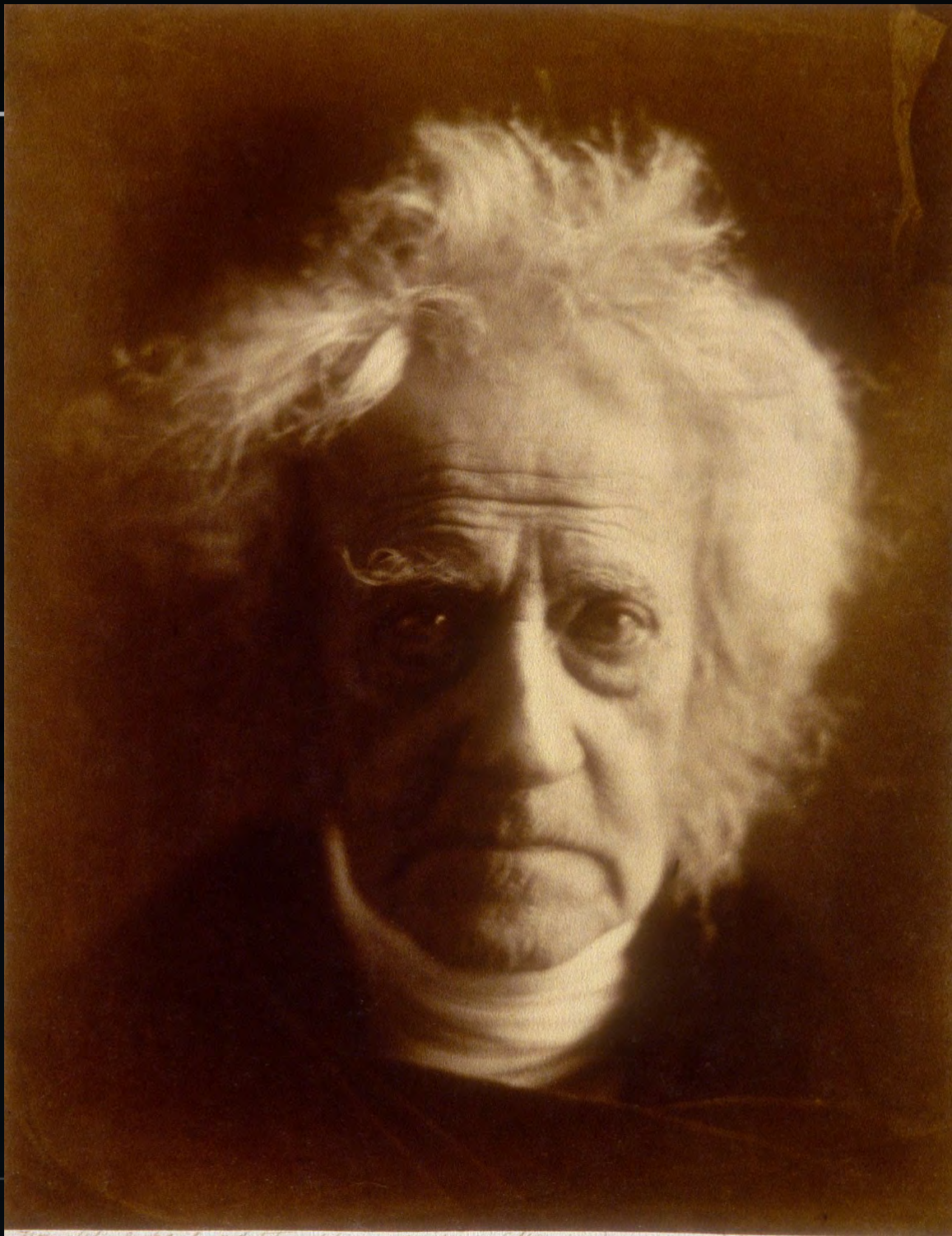

Julia Margaret Cameronová

Zajímavou osobností je britská fotografka Julia Margaret Cameronová (1815–1879). Pocházela z dobře situované rodiny a její o 20 let starší manžel ji nadšeně ve fotografii podporoval. Cameronová nikdy neměla fotografické vzdělání a fotografii chápala intuitivně. Její byt byl veskrze poznamenán kolódiem. Šaty, koberce záclony nesly stopy po učení řemesla metodou pokus omyl. Sama o sobě vyprávěla, že nikdy nebyla precizní a pečlivá. K „nedokonalosti“ fotografií si záměrně pomáhala, aby z nich byl cítit více duch portrétovaných než použitá technika. Mezi studenty fotografie bude již navždy spojena s úslovím, že během expozice ze stejných důvodů kopala do stativu. Vzniklo tak mnoho skvělých portrétů, ale i alegorických scén a ilustrací ke knihám, při nichž využívala své služebnictvo.

Carroll Lewis

K posledním představitelům anglického piktorialismu můžeme přiřadit jméno anglického matematika a spisovatele, autora Alenky v říši divů a za zrcadlem Carrolla Lewise (1832–1898). Nad jeho tvorbou se zamyslíme dále.

1890-1920

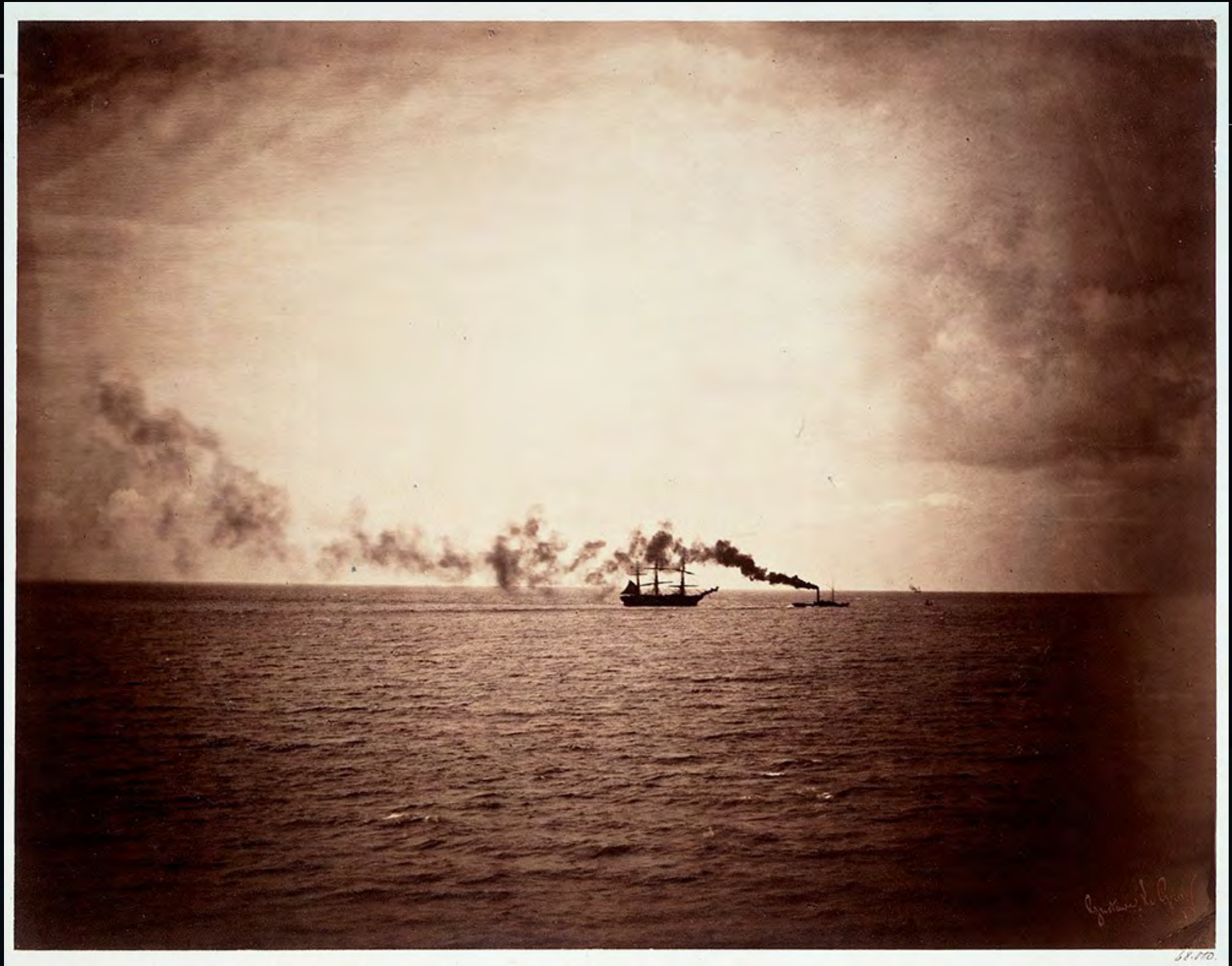
Impresionistický a secesní piktorialismus

- Kulminace snahy napodobit akademické malířství a grafiku a tím dokázat uměleckost fotografie vedla autory té doby k záměrnému potlačení charakteristik fotografie (přesné zobrazení, rychlost vzniku, reprodukovatelnost).
- Kladl se důraz na jedinečnost, originál, autorův rukopis.
- Sloužily k tomu i náročné techniky a ušlechtilé tisky, tvárné procesy (gumotisky, uhlotisky, olejotisky, tónování a jiné rukodělné originály).
- Důležitou roli hráli i impresionističtí malíři jako byl Turner. Vliv imprese byl nesporný - světelná atmosféra, odstíny šedi, absence černé, náměty kouřů a vodních ploch, potlačení ostrosti kresby měkkými objektivy. Svě do vínků přidala i secese - ideál krásy, dekorativnost, ornament, harmonie, melancholie, skrytá erotika. Častými náměty byly portréty, akty, krajiny, zátiší a náladové scény.
- Pozdější puristický piktorialismus dával přednost hře světel a stínů.

Gustave Le Gray

Předobrazem impresionistického fotografa mohl být krajinář a dvorní fotograf Napoleona III Gustave Le Gray (1820–1882). Nejvíce jej proslavily maríny fotografované po vzoru malířských mistrů. Temné dramatické mraky dělal násobnými expozicemi a montážemi negativů. Jeho náladovky od moře připomínající silně připomínají zmíněného Turnera a impresionisty.

Guantanamo, C.R.

1170

James W. Gray

George Davison

Jako první impresionistická fotografie je někdy uváděno Pole s cibulí George Davisona (1854–1930).

Robert Demachy

Robert Demachy (1859–1936) hlásil, že realistická fotografie pouze registruje motiv a je třeba se angažovat osobním vkladem. Fotografie může být uměleckým dílem jen tehdy, podobá-li se co nejvíce olejomalbě nebo kresbě. Významně se podílel na zdokonalování ušlechtilých tisků. Jeho fotografie splňovali všechny předpoklady estetiky. Krajiny a zejména dívčí portréty Demachyho jsou klenotem fotografie té doby.

Následuje mnoho jmen Hans Watzek, Franz Fiedler, James Craig Anan, bratři Hofmeisterové a další. Poprvé se však do dějin významně zapisuje i **Česká fotografie**. Byť u nás doznívá piktorialismus opožděně až v třicátých letech 20. století, můžeme se již na jeho přelomu chlubit takovými jmény jako je **Vladimír Jindřich Bufka, Anton Josef Trčka, Josef Sudek, Karel Šmírouš, Karel Novák nebo Drahomír Josef Růžička**, který do Čech přináší myšlenku puristického piktorialismu – přímé fotografie bez použití ušlechtilých tisků.

Vladimír Jindřich Bufka

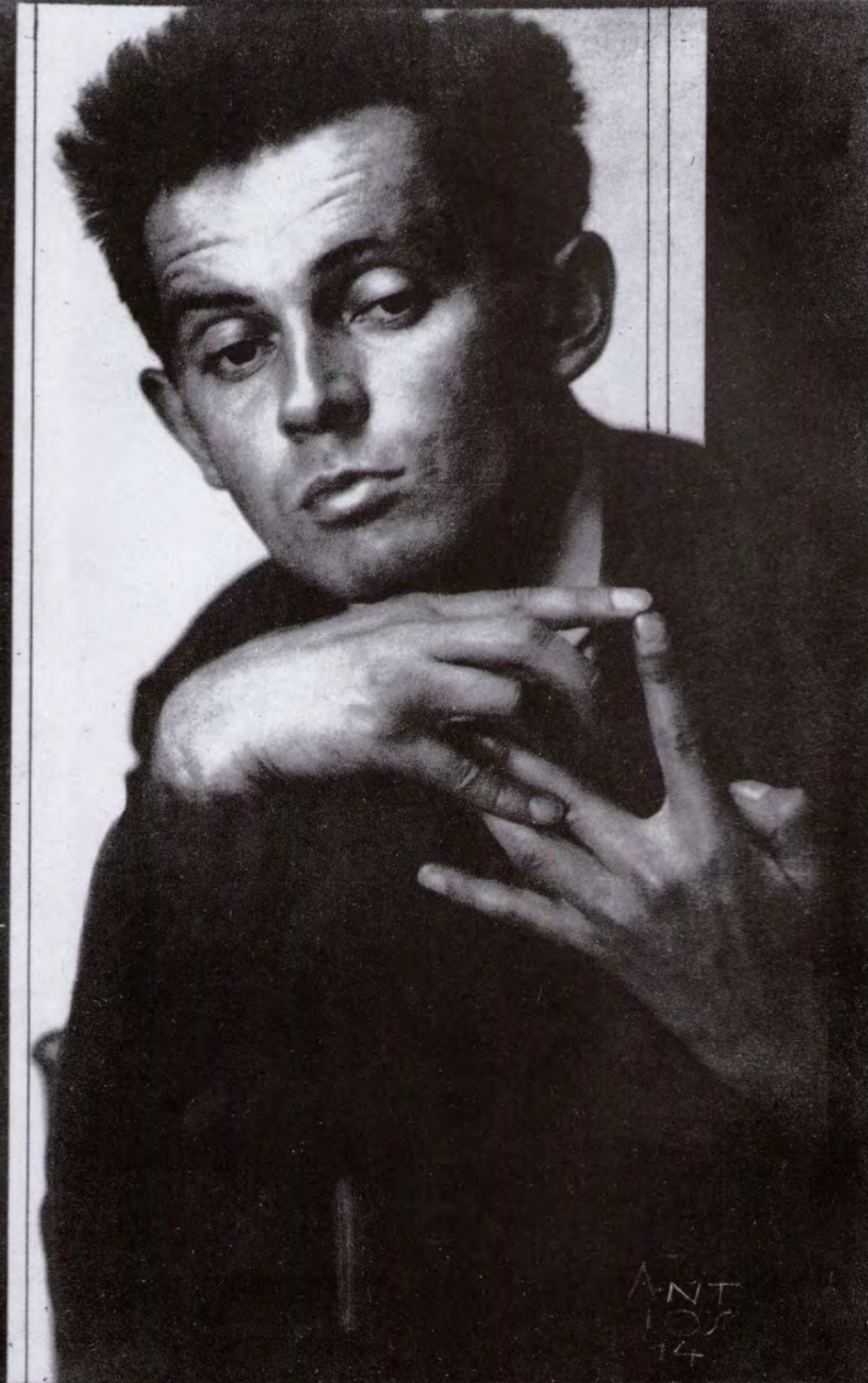

Anton Josef Trčka

ANT
105
14

EGON SCHIELE

CWITZ
KLEIN
1914

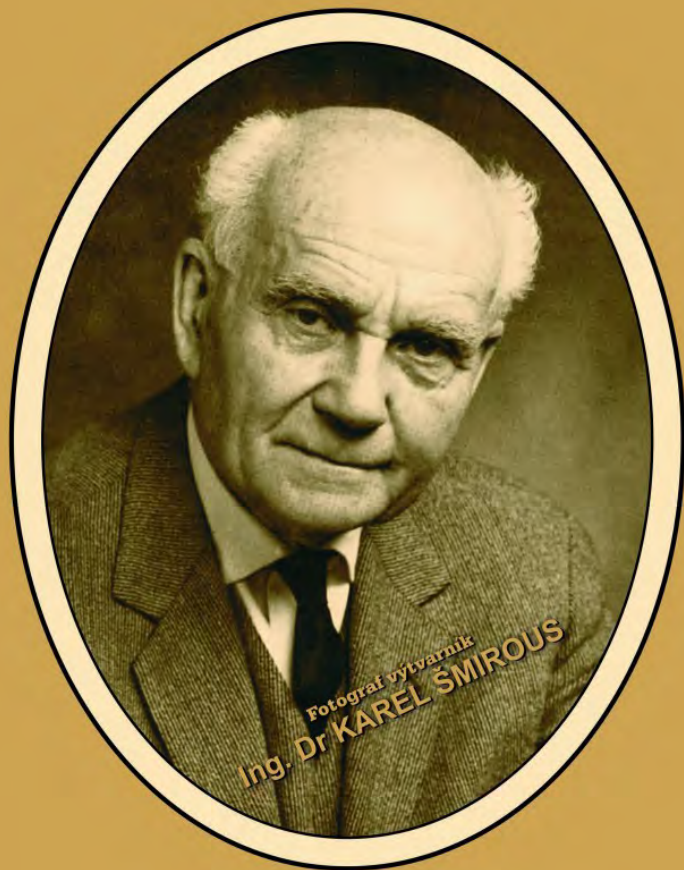
ANTIOS

©

WIEN

1914

Karel Šmirous

Karel Šmirous

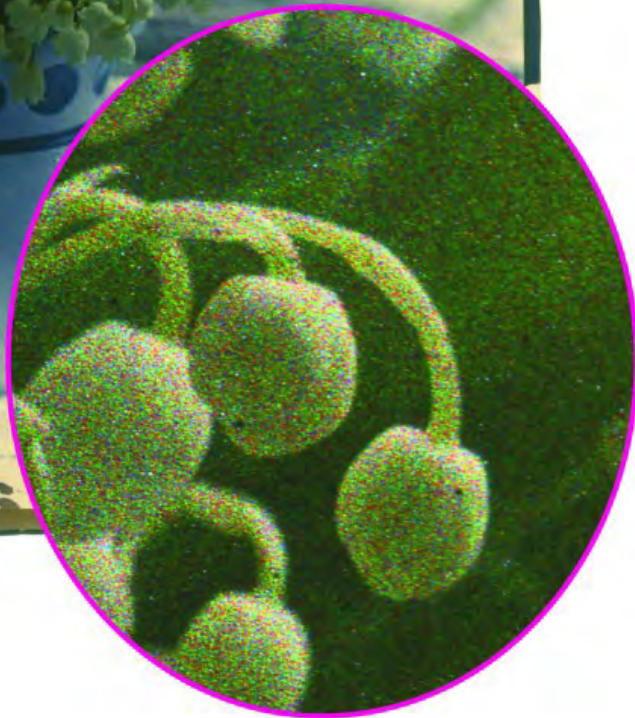
3. 12. 1890, Český Krumlov - 8. 1. 1981, Praha

KAREL ŠMIROUS

AUTOCHROMY

Z LET 1908-1955

Josef Sudek

THEYRE CAROLINE BUILT
BY JOHN R. BROWN

A

1

2

3

4

5

6

M

8

9

10

11

12

13

14

15

B

Světového věhlasu získal **Alfons Mucha** v malířství a jeho fotografie byly považovány jako studijní materiál, avšak předjímalý nový styl Art déco.

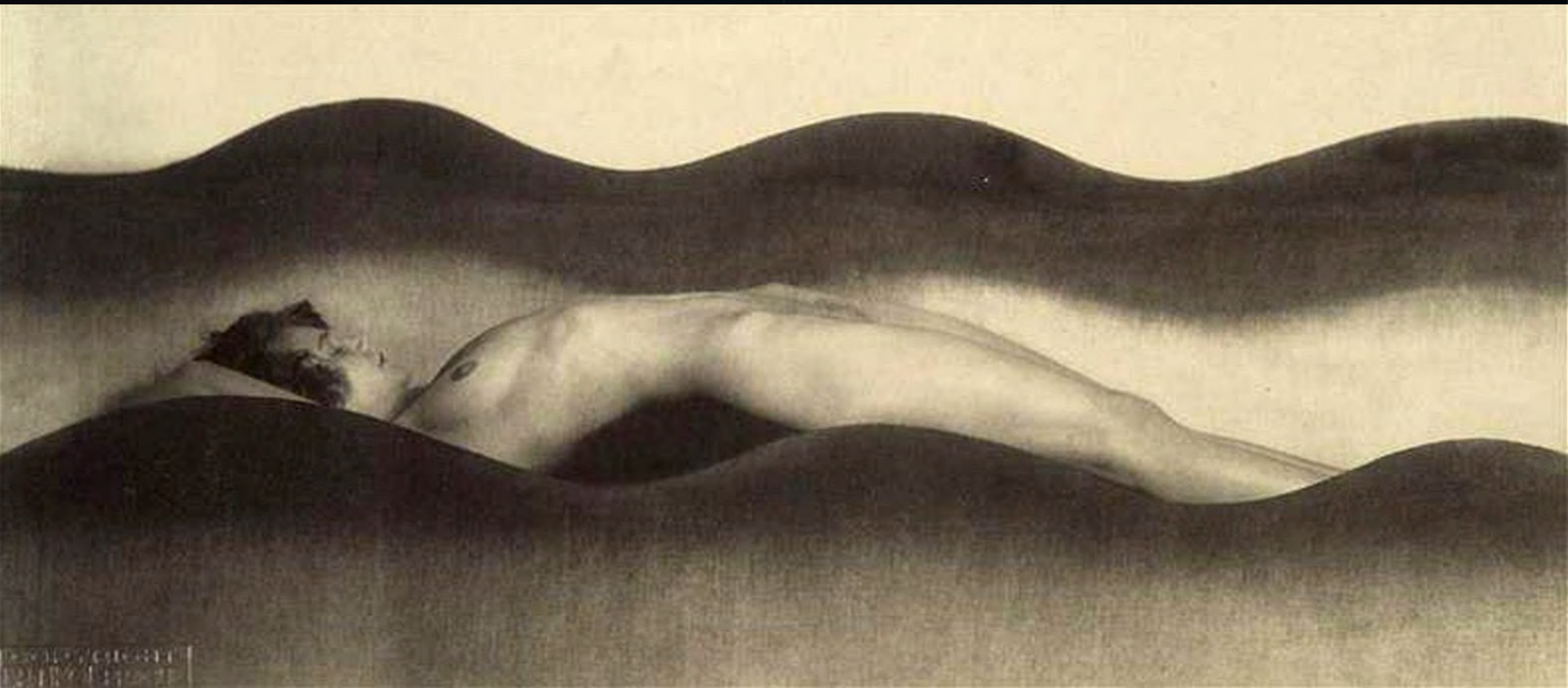

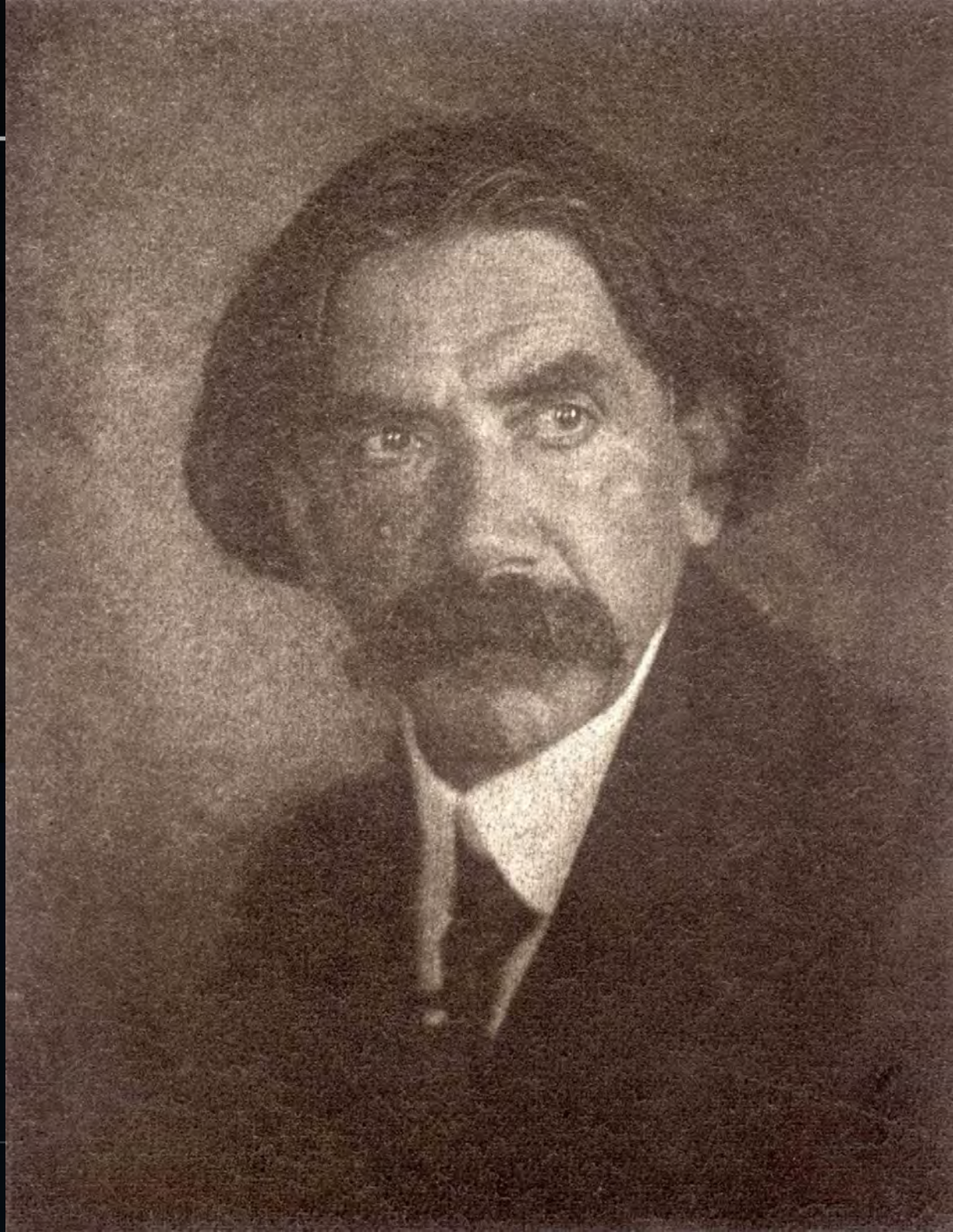

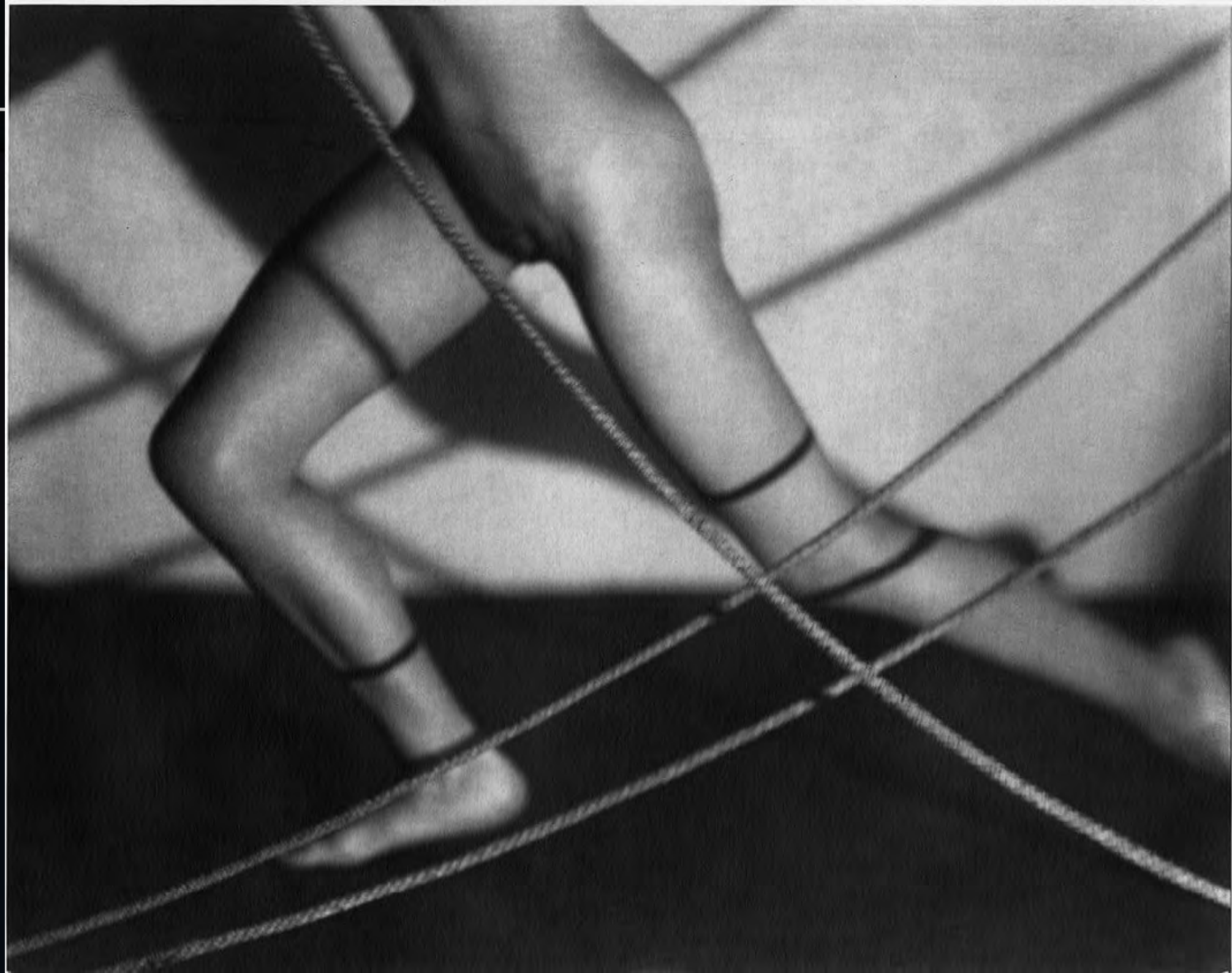

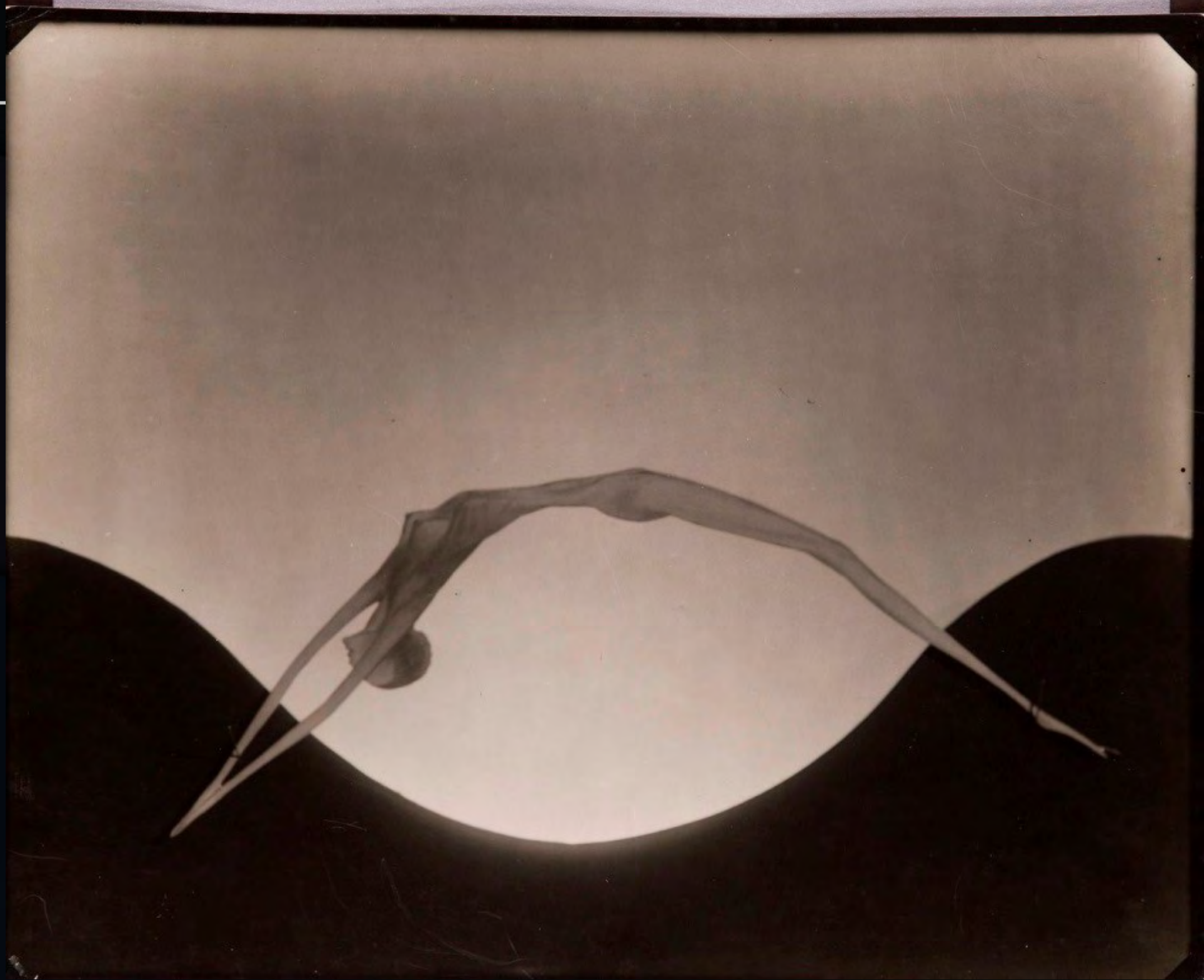
... Snad nejvíce se ve světě prosadil **František Drtikol**.

Drahomír Josef Růžička

Počátky hnutí přímé fotografie

Přístup piktorialistů k fotografii si vynutil reakci. Poměrně ostře mezi sebou diskutují **Demachy** a **Peter Henry Emerson** (1856–1936), který fotografuje krajinu a život venkovských rybářů na severovýchodu Anglie ve stylu naturalistické fotografie. Odkazuje se na obrazy malířů „*naturalistické*“ školy, Corota a *barbizonskou školu*. Protestoval proti vyumělkovaným sentimentálním obrazům a režírovaným scénám, tolik populárním v jeho době. Ve své knize Naturalistická fotografie 1889 horuje za čistotu fotografie.

Sekunduje mu další výrazný naturalistický fotograf **Francis Maedow Sutcliffe** (1853–1941).

Peter Henry Emerson

P. H. Emerson

Francis Maedow Sutcliffe

F.M.S. 115.

1902 skupina Fotosecese

V USA významní piktorialisté Edward J. Steichen, Gertruda Kasebier, Alvin Langdon Coburn, Frank Eugen vytvořili 1902 skupinu Fotosecese. V čele stanul Alfred Stieglitz.

Jedná se významný krok k emancipaci fotografie od malířství. Formulují zásady přímé fotografie.

Fotografie nejsou rozmazané, objekty jsou zobrazené ostře, s přirozenými barvami (tóny) a světlem.

Edward Steichen

Alfred Stieglitz

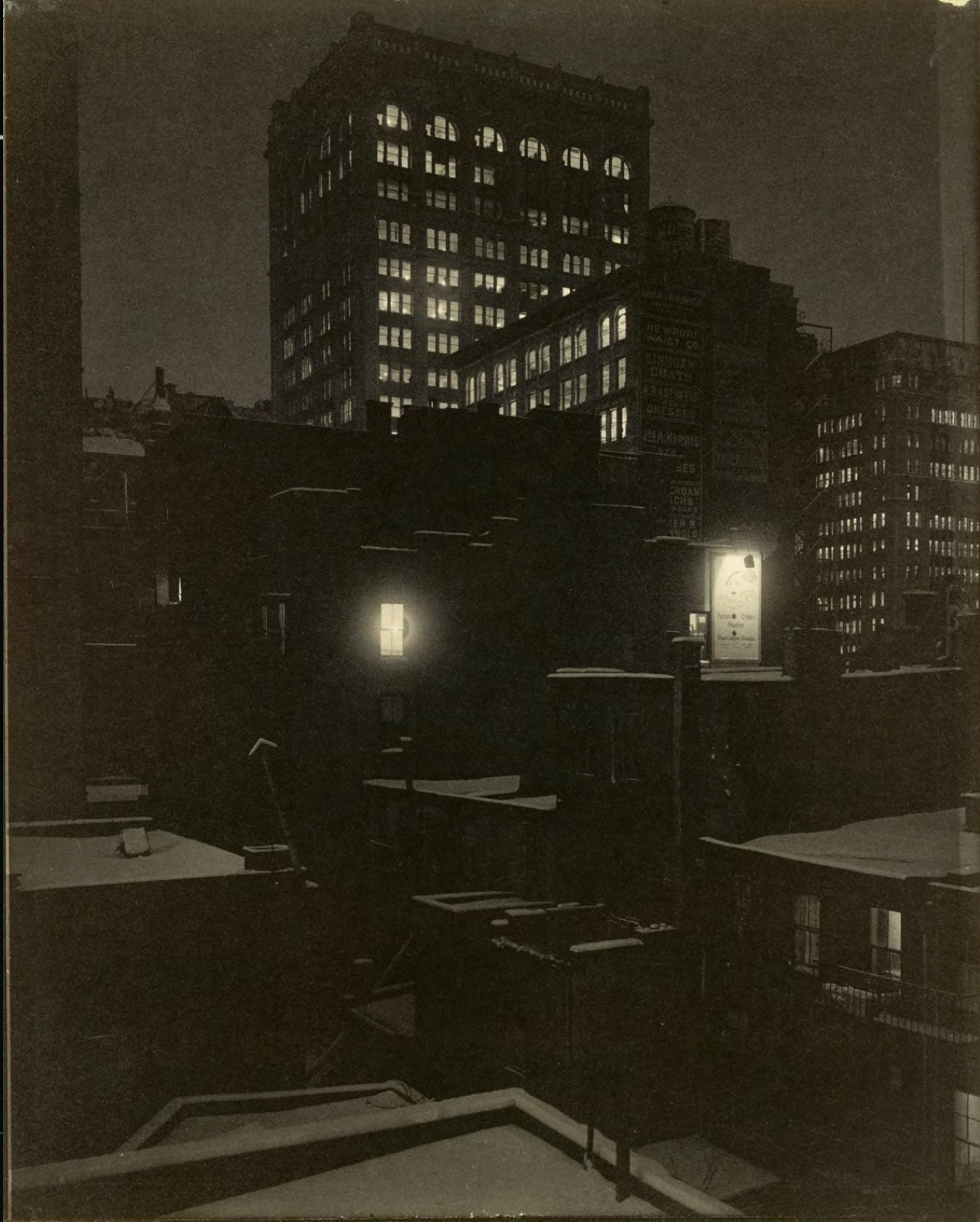
Americký původně piktorialistický fotograf Alfred Stieglitz (1864–1946) začal odmítat tisky a prosazoval nedotknutelnost negativu dle naturalistické fotografie Petera Henryho Emersona. V roce 1913 píše:

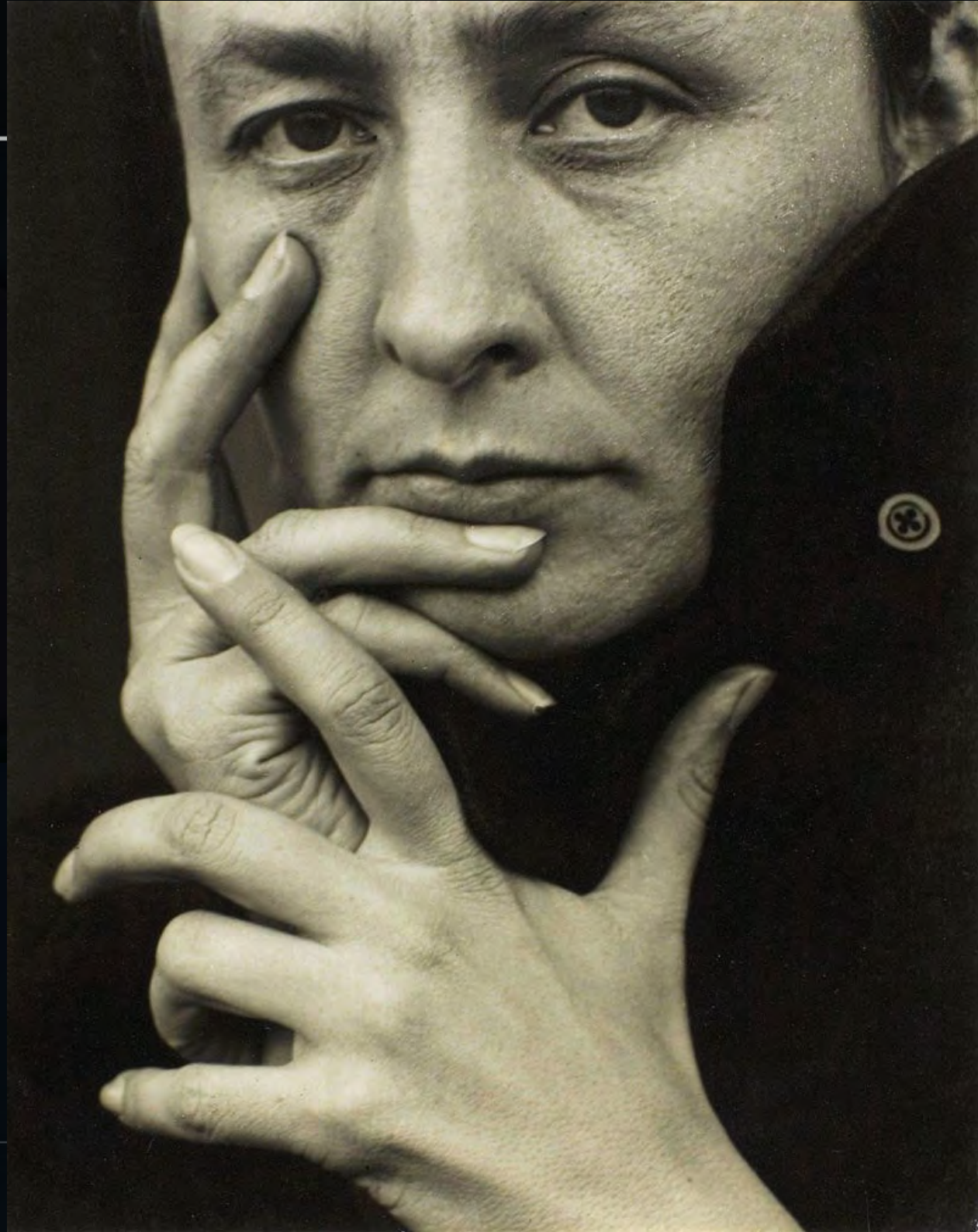
„Fotografové se musejí přestat stydět dělat fotografie, které vypadají jako fotografie. Fotograf, který používá fotografii ve snaze o nějakou *senzaci* nebo se snaží o napodobení malby, pobaví snad jen ty, kteří nechápu základní myšlenku ani fotografie, ani malířství.“

Fotografie zachycující malířku Georgii O'Keeffeovou

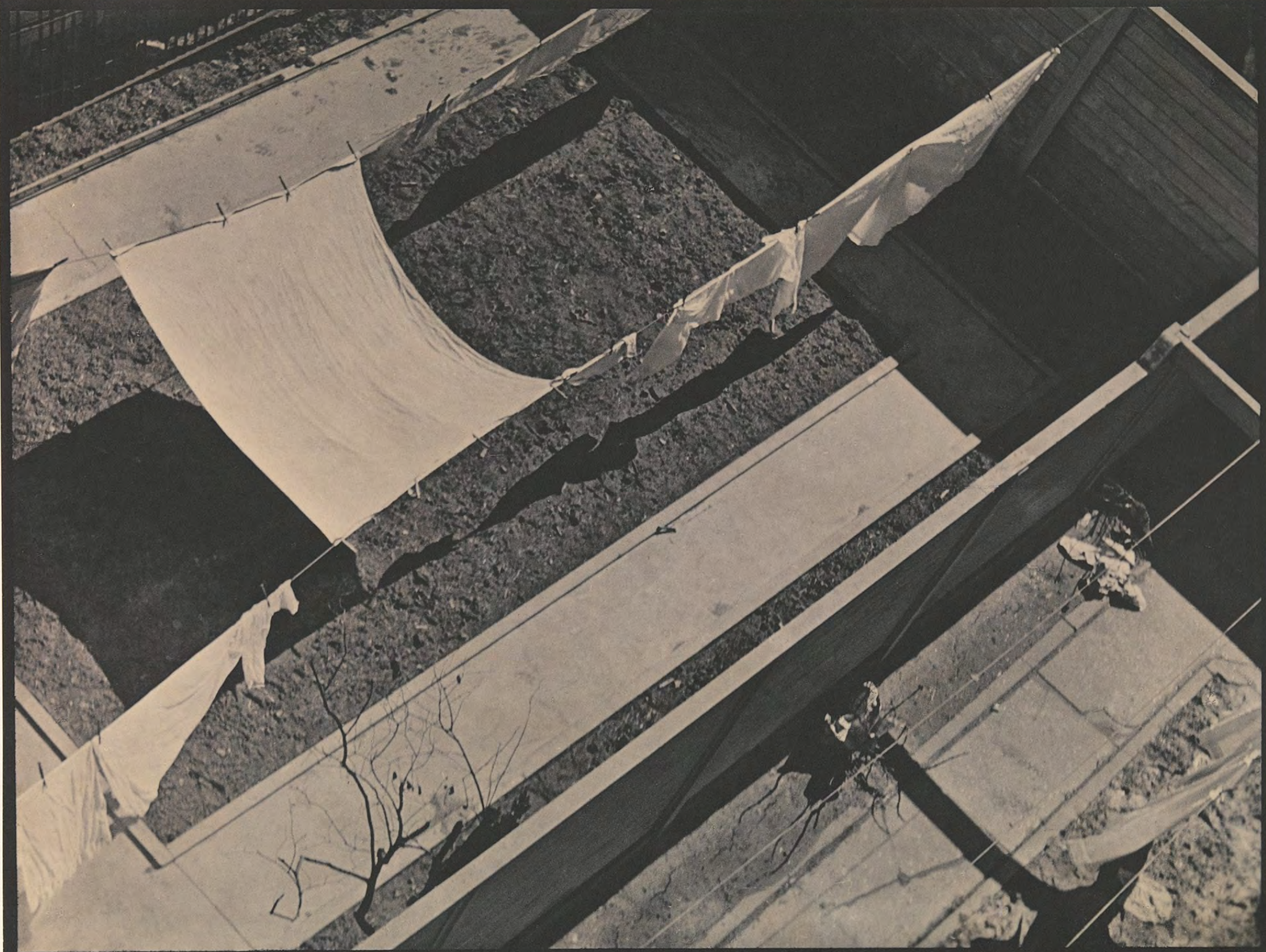

1916 Přímá fotografie

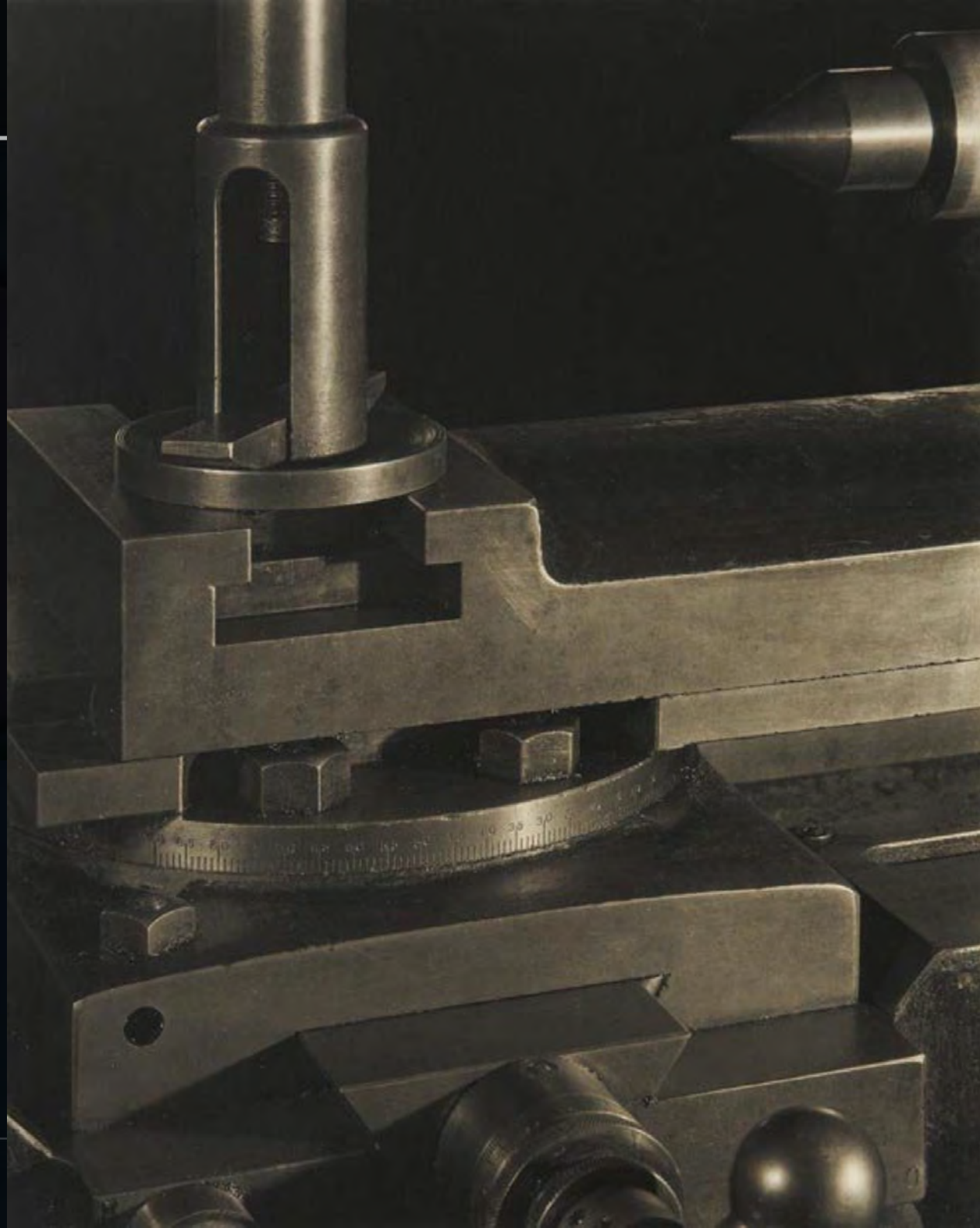
Alfred Stieglitz a Američan českého původu **Paul Strand** pokládají základy Přímé fotografie. Definitivně osvobozují fotografii od jejího balvanu – takzvané neuměleckosti.

Paul Strand. 1942

20. léta – Nová věcnost

- „Nová věcnost“ jako název se objevuje nejprve ve spojitosti s malířstvím. Malby vzniklé v tomto duchu svědčí o zaujatosti pro nezkrášlenou skutečnost a o snaze zobrazit předměty co možná objektivně v jejich hmotné podobě. Mnohá plátna zachycovala detailní pohledy na málo rozměrné náměty a tímto způsobem upozorňovaly na běžné součásti světa viděné jakoby pod lupou.
- Ve fotografii je však situace značně odlišná. Tendence „Nové věcnosti“ se tu především objevují zcela nezávisle na malířství a vracela se ke specifickým rysům fotografie. Dominovala snaha o co nejobjektivnější zachycení, fotografie technicky dokonalé, výtvarně působivé.
- NV je protikladem k sentimentalitě, romantismu, líbivosti, malebnosti, idealizaci skutečnosti. Přiklání se k problematice tvarů, struktur, nových motivů (stroje, průmyslové stavby)
- NV akcentuje tonální bohatství, ostrost, detail, podstatné rysy předmětů. Jejím záparem byl přílišný objektivismus, někdy až potlačení autorské osobnosti. Tento směr se uplatnil u autorů pracujících ve stylu přímé fotografie.

Uplatnila se především v Německu v dílech:

Albert Renger-Patzsch (1897–1966) – autor knihy Svět je krásný (Die Welt ist schön) vydané roku 1928, která svými dokonalými fotografiemi ukazovala krásu přírody a objekty moderní civilizace.

Karl Blossfeld (1865–1935) vytvořil magicky působící makrofotografie rostlin s důrazem na ostrost, bohatou tonální škálu a přísný formální řád.

Helmar Lerski, Anne Biermannová, Hans Finsler vytvářeli portréty, detaily tváře, struktury kůže a zátiší v duchu NV.

Albert Renger-Patzsch

SIKA 0161

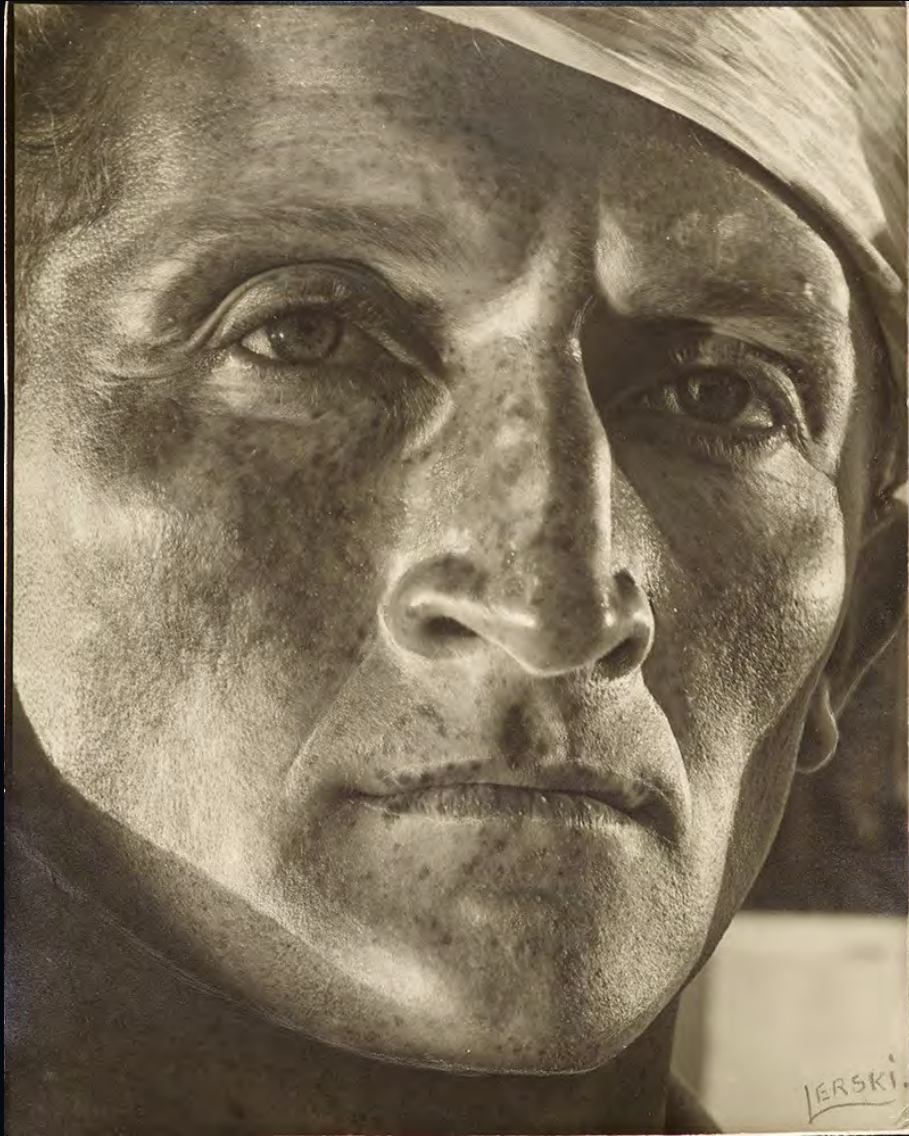

Karl Blossfeldt

Helmar Lerski

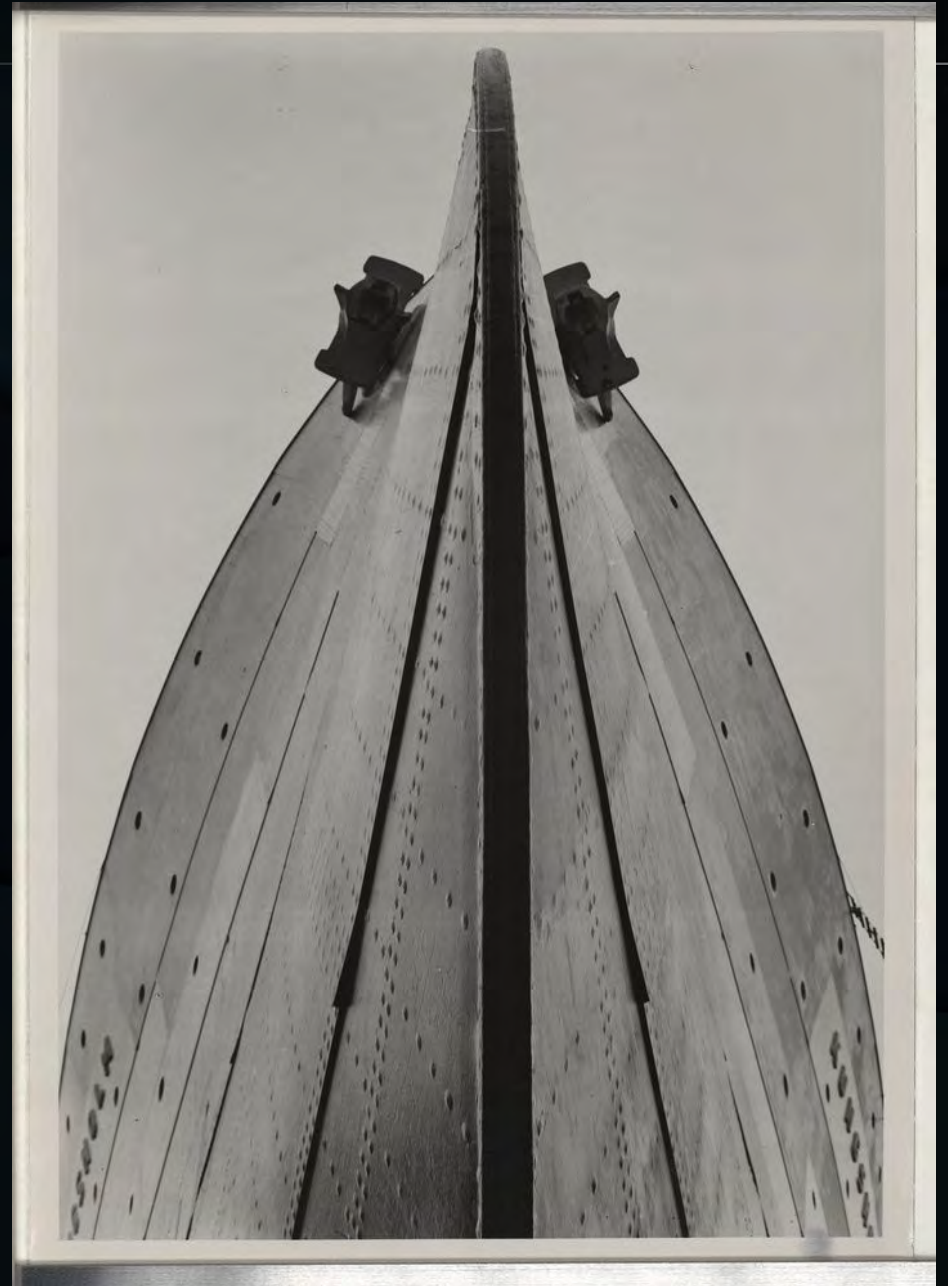
Anne Biermannová

Hans Finsler

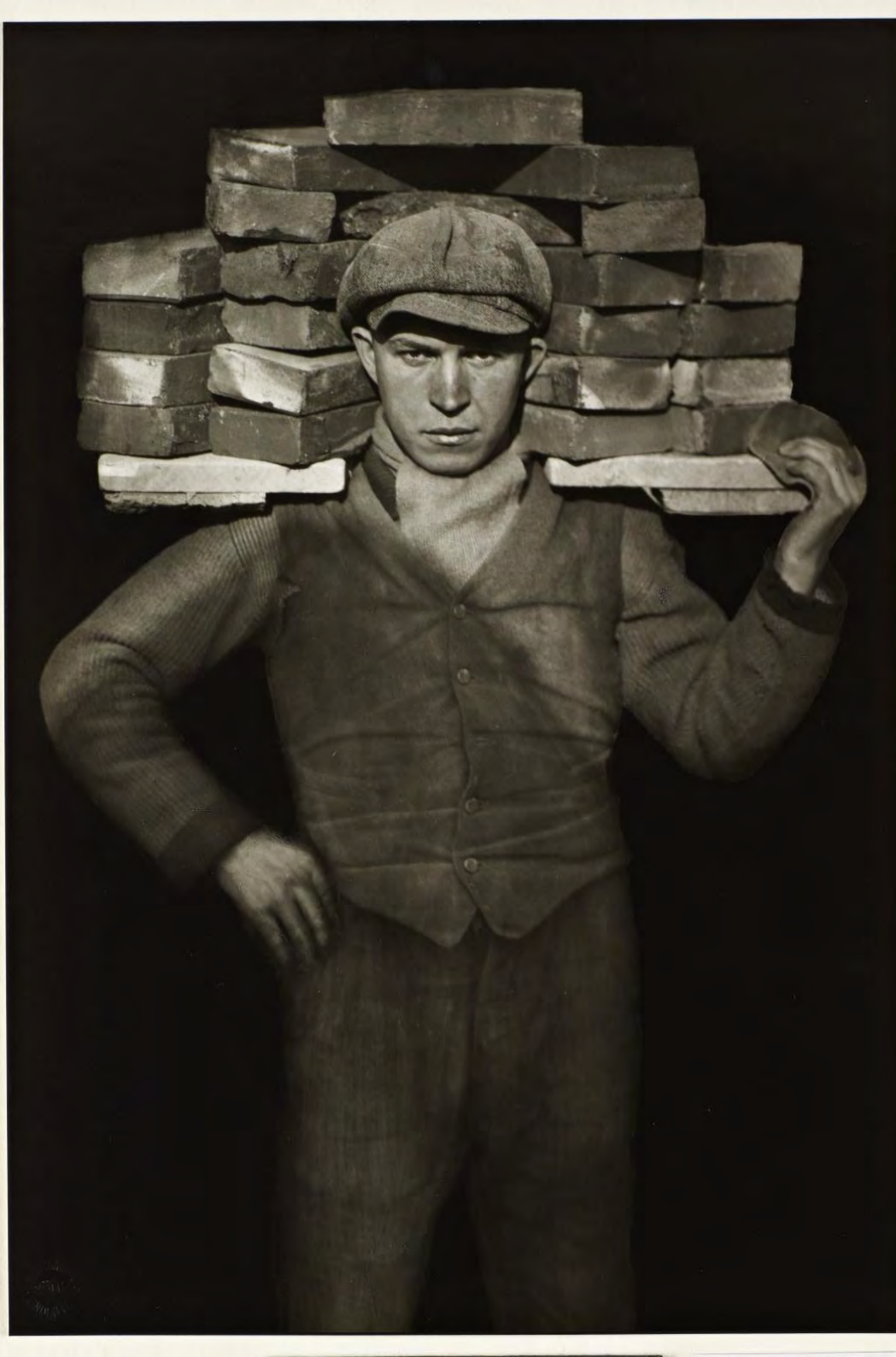

August Sander

- Zastával názor, že profese a sociální zařazení se zřetelně projevují v celé fyziognomii člověka. Pořizoval proto snímky řemeslníků, studentů, podnikatelů, ... vždy tam, kde pracovali nebo žili, aby i póza, kterou před kamerou zaujali, odpovídala jejich každodennímu konání. V cyklu Lidé 20. století se snaží ukázat průřez společností během Výmarské republiky. Série je rozdělena do sedmi sekcí: zemědělci, kvalifikovaní živnostníci, žena, třídy a profese, umělci, město a poslední lidé (bezdomovci, veteráni, atd.) Okolo roku 1945 Sanderův archiv obsahoval více než 40 000 fotografií.

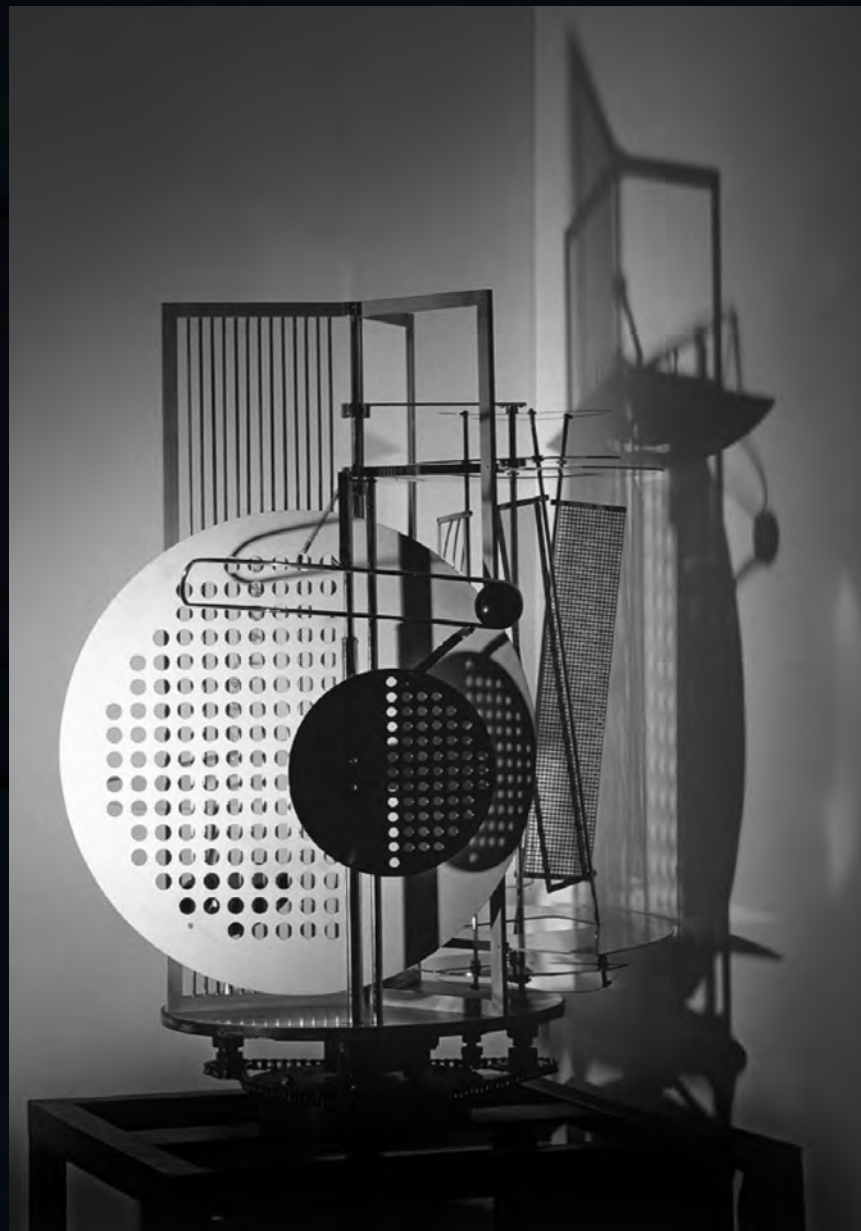
V Evropě se Novou věcností zaobíral **André Kertész** (1894–1985) a **László Moholy Nagy** (1895–1946), který ji přenesl a využil v Bauhausu, a kde se volně přetransformovala v avantgardní fotografii.

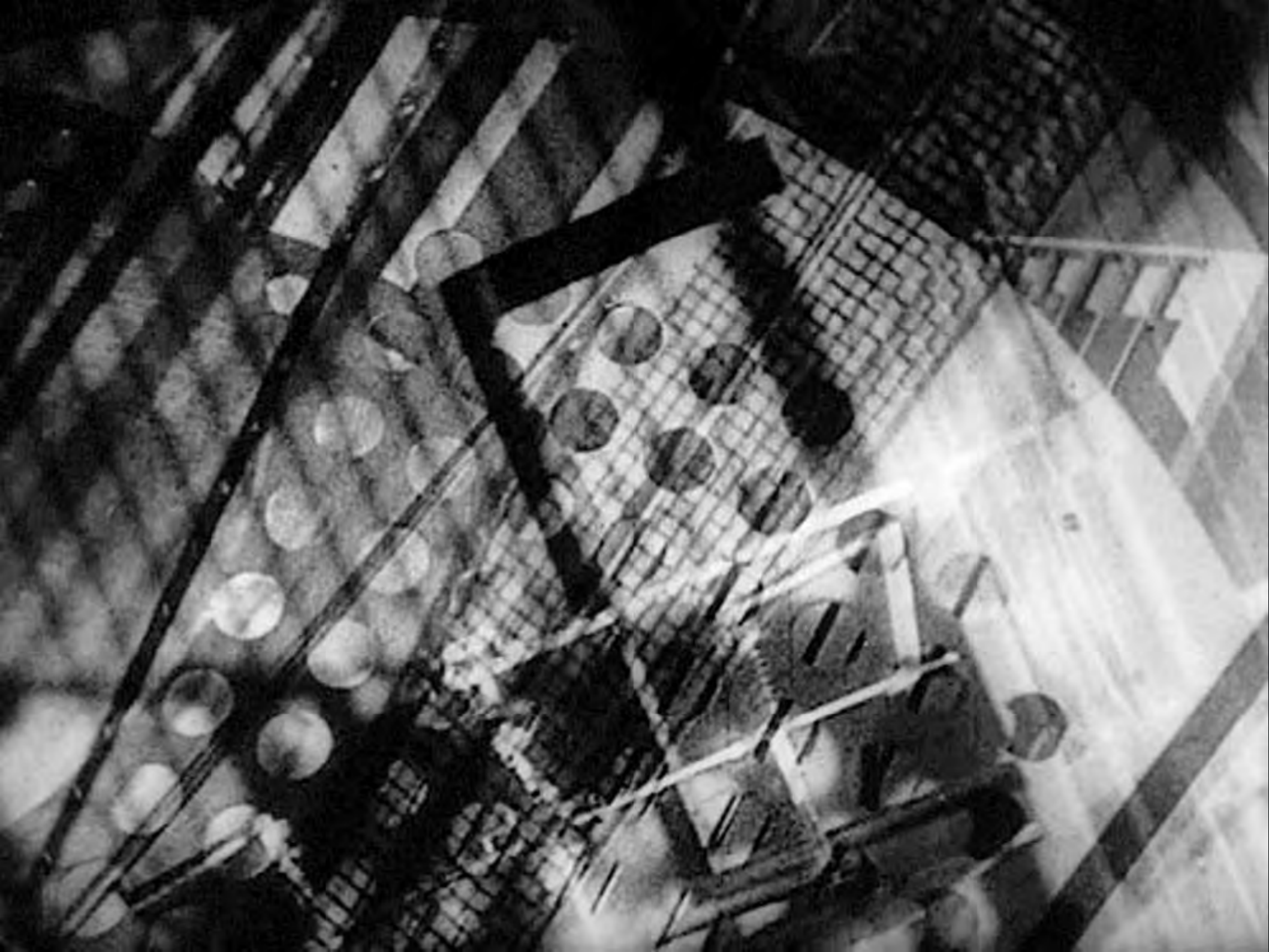
André Kertész

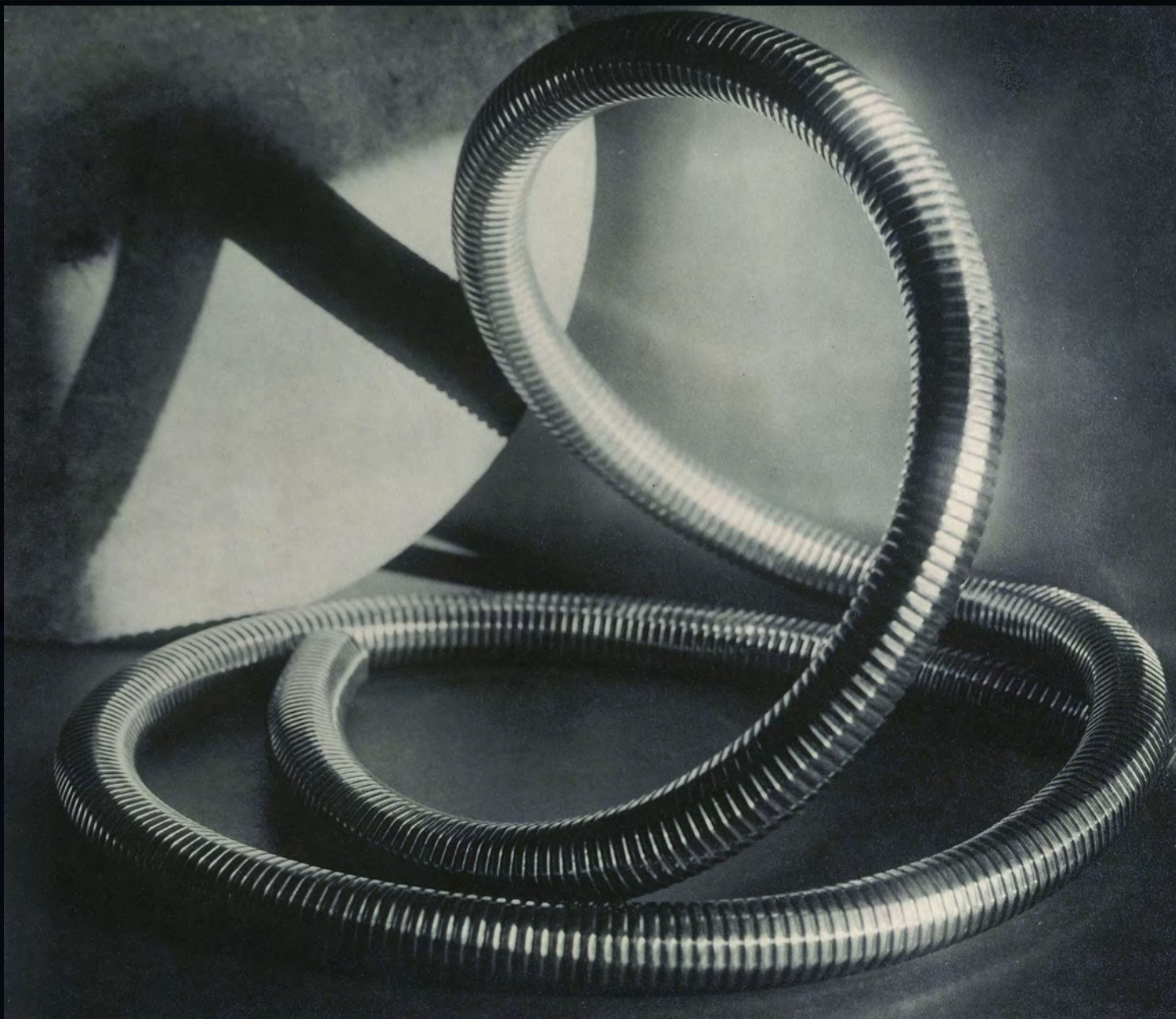
László Moholy Nagy

Do Čech přivezl pohled Nové věcnosti Drahomír Josef Růžička a našel zde mnoho posluchačů. Zejména Jaromír Funke, stejně jako Eugen Wiškovský, ve svém díle dosáhl výsledků, které je možno srovnávat s německou Novou věcností.

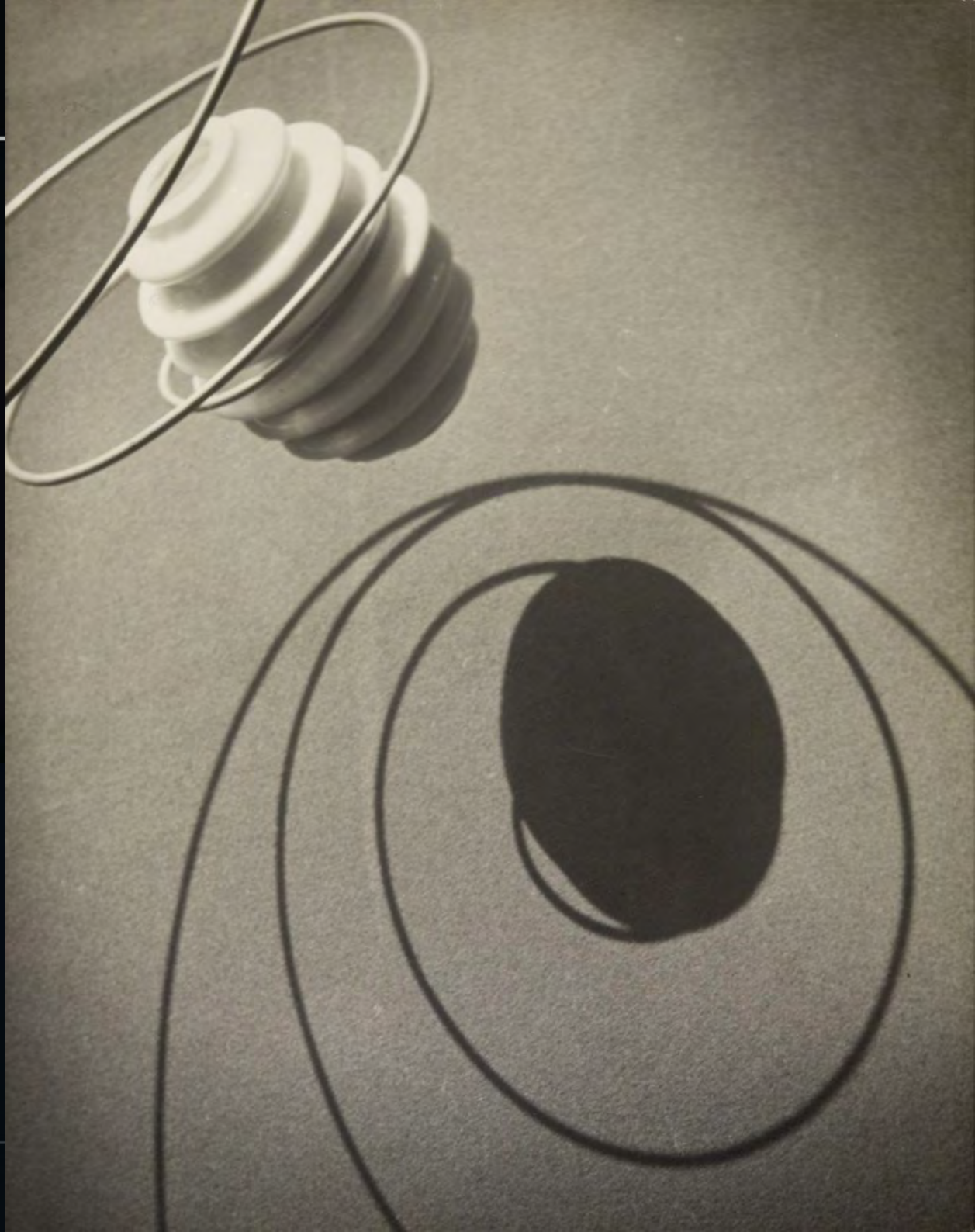
Jaromír Funke

Eugen Wiřkovský

Charles Scheeler

Američan Paul Strand (1890–1976) zdůrazňoval charakteristické prvky Nové věcnosti ve svých snímcích detailů skal, strojů či interiérů.

Podobně pracoval krajan **Charles Scheeler** (1883–1965), který fotografoval architekturu a v jeho záběrech můžeme tušit inspiraci budoucí Nové topografie.

Snahy o co nejdokonalejší fotografii vedly v USA k vytvoření skupiny f 64.

SHORPY

1932 a skupina f/64

Jméno skupiny vzniklo z fotografického termínu pro clonu f/64, se kterou se dosahuje mimořádně vysoké hloubky ostrosti.

Terminus technicus f/64 označuje nejvyšší clonu nastavenou na velkoformátové kameře a která dělá fotografii ostrou od popředí do pozadí. Navíc chtěli prosazovat novou modernistickou estetiku, která byla založena na přesně exponovaných obrazech přírodních forem a nalezených zátiší.

Spoluzakladatelé skupiny se podíleli například na vývoji zonálního systému měření expozice.

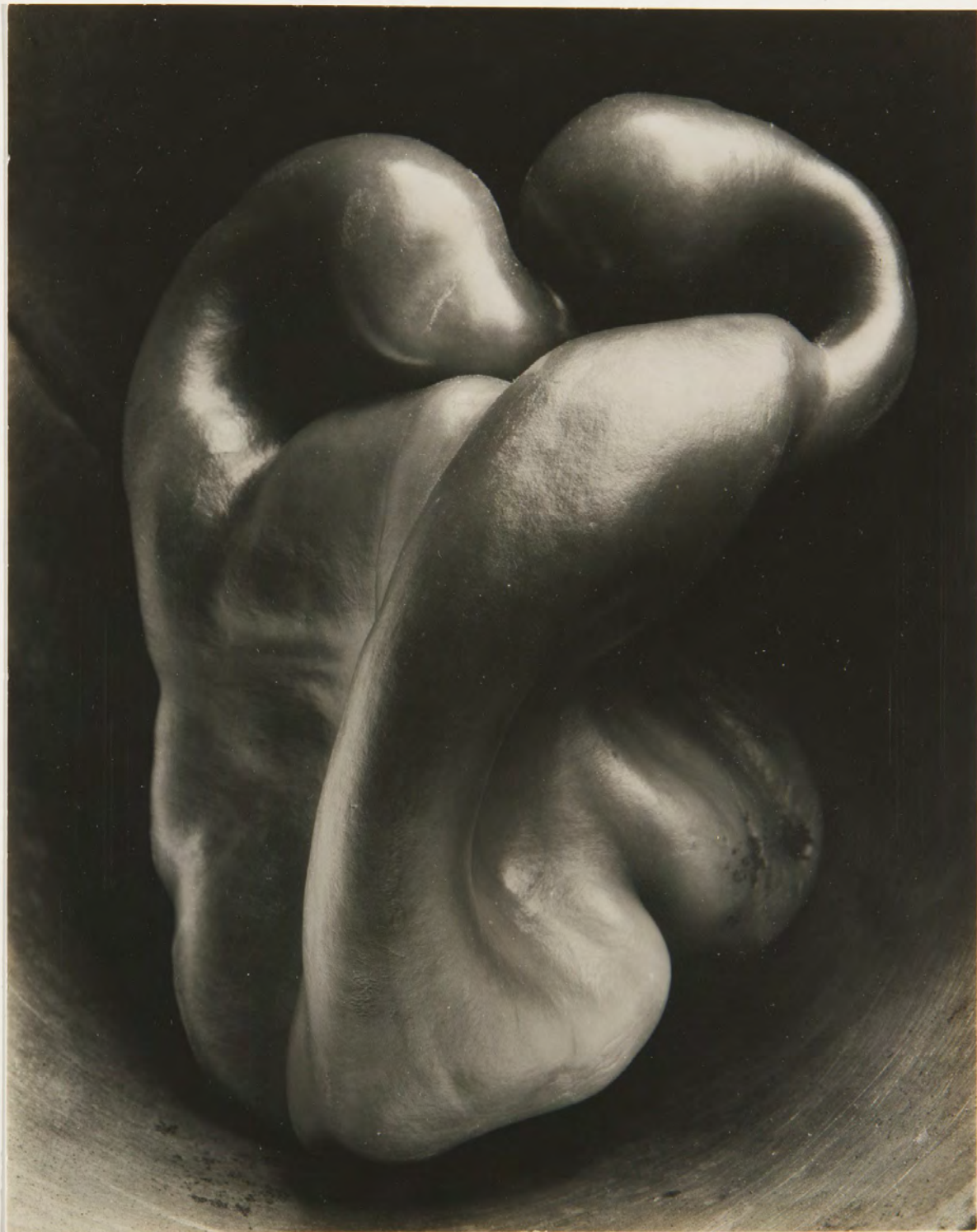
Skupina vznikla na popud krajináře **Ansela Adamse**, **Imogen Cuninghhamové** a především **Edwarda Westona**.

Edward Weston (1886–1958)

Vytvářel působivé fotografie paprik, mušlí a dalších přírodních objektů. Jeho cílem bylo vyfotografovat kámen, tak aby to nebyl jen kámen, ale měl v sobě ještě něco navíc. Fotografoval také portréty, krajiny a akty.

25-50

Edward Weston 1930

Ansel Adams (1902–1984)

Jeho fotografie jsou charakteristické dramatickou náladou, mystickým uctíváním přírody. Nejznámější jsou kontrastní drsné záběry Yosemite. Dává důraz na techniku, vydává i několik knih o exponometrii a laboratorním zpracování. Oproti Westonovi je subjektivnější a lyričtější.

Kolem roku 1970 Nová topografie a Düsseldorfská škola

Na Novou věcnost a principy tzv. Přímé fotografie navázala Düsseldorfská fotografická škola, kterou v druhé polovině 20. století založili fotografové **Bernd a Hilla Becherovi**. Za své předchůdce považovali fotografy Nové věcnosti zejména Karla Bloosfelda a Alberta Renger-Patzsche, spolu s portrétním fotografem Augustem Sanderem.

Rukopis členů fotoškoly je chladný, popisný a často fascinující typ technicky dokonalé fotografie, který se posléze rozšířil po světě. Obrazy byly zbaveny jakýchkoliv uměleckých ozdob a omezeny na v podstatě topografický stav, přenášející značné množství vizuálních informací, avšak snahou bylo úplně se vyhýbat aspektům krásy, emocí a názoru. **Tak vzniká Nová topografie** zdánlivě banální neosobní krajina, leckdy příměstská. Interiéry knihoven, nákupních center, výrobních hal, periférií a krajin poznamenaných člověkem nás v sériích vybízejí ke konfrontaci.

Stephen Shore

MEXICO DRIVE-IN LUNCH

ON DRAUGHT

ON DRAUGHT

Sunset

OPEN FRI SAT SUN

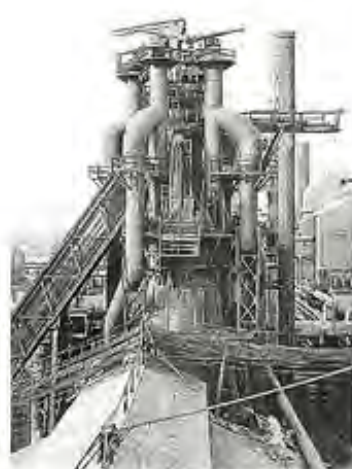
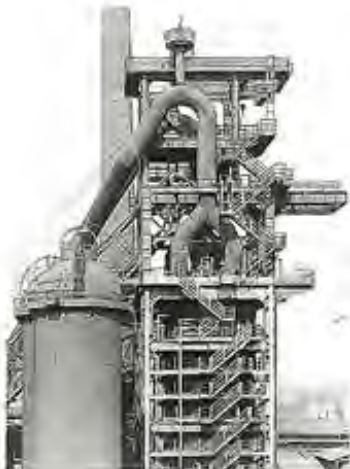
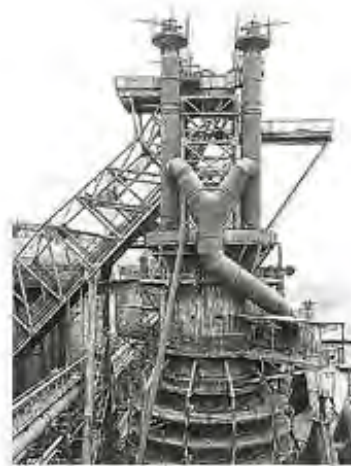
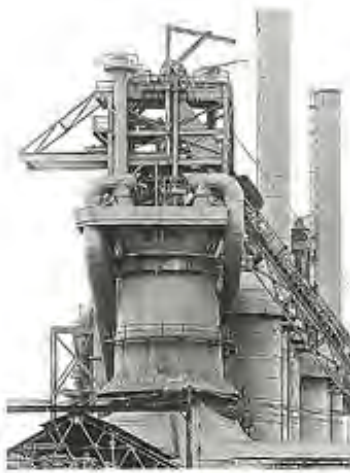

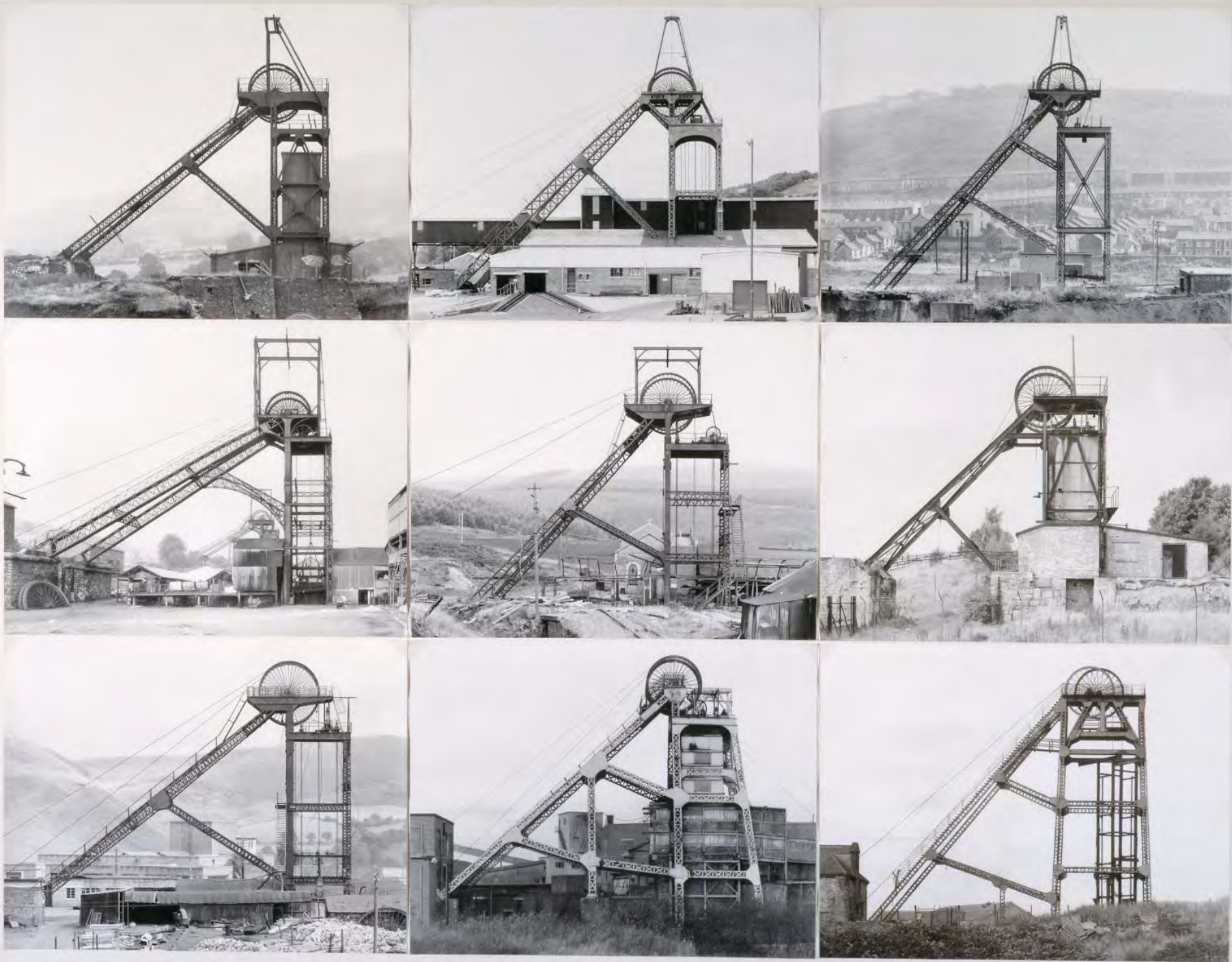

Düsseldorfská škola Bernd a Hilla Becherovi

INDEX

WELLS COLLETS
 1880-1885
 1885-1890
 1890-1895
 1895-1900
 1900-1905
 1905-1910

DAY W. H. COLLETS
 1885-1890
 1890-1895
 1895-1900
 1900-1905
 1905-1910

TRIMMER COLLETS
 1885-1890
 1890-1895
 1895-1900
 1900-1905
 1905-1910

1880-1885 DAY COLLETS
 1885-1890
 1890-1895
 1895-1900
 1900-1905
 1905-1910

1885-1890 DAY COLLETS
 1890-1895
 1895-1900
 1900-1905
 1905-1910

1890-1895 DAY COLLETS
 1895-1900
 1900-1905
 1905-1910

1895-1900 DAY COLLETS
 1900-1905
 1905-1910

1900-1905 DAY COLLETS
 1905-1910

1905-1910 DAY COLLETS

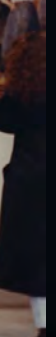
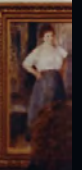
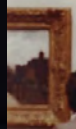
Thomas Ruff

Thomas Struth

Petra Wunderlich

重德佛堂
Chung Te Buddhist Association
of New York, Inc.

重德佛堂

Chung Te Buddhist Association
of New York, Inc.

184

NO PARKING
EXCEPT
AS SHOWN
BY SIGNS

NO PARKING

Various graffiti tags and markings on the right side of the ground floor, including 'VITON', '500', and 'VITON'.

Various graffiti tags on the left side of the ground floor, including 'SIX' and 'SIX'.

Various graffiti tags in the center of the ground floor, including 'VITON' and 'VITON'.

CHURCH OF GOD VICTORY

770
ERIG
JTR

ERIG
JTR

Laurenz Berges

Bether Dorfstraße

11115
011
32
S
11
32

Andreas Gursky

Fotografie, Vladimír Birgus, Informatorium, 1984
Dějiny fotografie pro střední školy, Martin Vybíral, 2004
Malá encyklopedie fotografie, Willfried Baatz, 2004
Česká fotografie 20. století, Vladimír Birgus, Jan Mlčoch, 2010
Wikipedia.org